

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Cork 2.0 nyilatkozattól a konkrét intézkedésekig**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2017/C 345/06)

Előadó: **Sofia BJÖRNSSON**

A Közgyűlés határozata:	2017.1.26.
Jogalap:	Az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése Saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2017.6.15.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2017.7.6.
Plenáris ülés száma:	526.
A szavazás eredménye:	123/0/0
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli a Cork 2.0 Nyilatkozatot (a továbbiakban: a nyilatkozat) és az annak elfogadásához vezető 2016. szeptemberi konferenciát. A nyilatkozat határozott, folyamatos támogatást biztosít egy uniós szintű vidékfejlesztési politika számára.

1.2. Nyilvánvaló, hogy az EU vidéki térségei nem homogének, és hogy a helyzet tagállamonként és a tagállamokon belül is eltérő. Az EGSZB úgy véli, hogy e különbségek miatt célzott és stratégiai megközelítésre van szükség a rendelkezésre álló uniós alapok felhasználásakor. Ennek alapját a tagállamok és régiók által kijelölt prioritásoknak és mindenekelőtt a vidéki térségekben élők saját kezdeményezéseinek kell képezniük. A politikai döntések és stratégiák vidéki térségekre gyakorolt hatásainak kötelező vizsgálata ezenkívül lehetőséget teremt arra is, hogy figyelembe vegyünk a vidéki területek sajátosságait.

1.3. A vidékfejlesztés olyan horizontális kérdés, amely gyakorlatilag minden szakpolitikai területet érint. A vidék- és regionális fejlesztés tekintetében összehangoltabb politikát kell megvalósítani, és ehhez biztos alapokon nyugvó költségvetésre van szükség az esb-alapok (európai strukturális és beruházási alapok) számára. Az EGSZB megjegyzi, hogy az esb-alapok közül az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) a legfontosabb a vidékfejlesztés tekintetében, és hangsúlyozza, hogy növelnie kellene a más esb-alapoknak, például az Európai Regionális Fejlesztési Alapnak (ERFA) és az Európai Szociális Alapnak (ESZA) a részesedését.

1.4. Számos kiindulópont létezik a szakpolitika egyszerűsítésére. Az ESZGB az esb-alapokra vonatkozó előírások egyszerűsítését nemcsak uniós szinten, hanem a szakpolitika tagállami és regionális végrehajtásában is szükségesnek tartja. A jelenlegi rendszer annyira bonyolult, hogy egyes potenciális pályázók inkább nem is nyújtják be pályázataikat.

1.5. Európa számos részén, különösen a vidéki térségekben még mindig nincsenek megbízható széles sávú megoldások az internetes kommunikáció terén. Az EGSZB számára ez nem elfogadható. A vidéki térségekben élőknek biztonságukhoz és életminőségükhöz széles sávú rendszerekre van szükségük (pl. működőképes telefonos összeköttetések biztosításához). A széles sávú hozzáférés olyan tényező lehet, amely befolyásolja, hogy mindenekelőtt a fiatalok mennyiben döntenek a maradás vagy a költözés mellett. A vállalkozások és vállalkozók számára a széles számú csatlakozás egyszerűen nélkülözhetetlen.

1.6. A földhöz való szoros kötődése miatt az agrárszektor különlegesen fontos szerepet játszik a vidéki térségekben. A mezőgazdasági termelés egyrészt elengedhetetlen alkotóeleme a vidéki területeknek, mivel a társadalmat fenntartható módon előállított élelmiszerekkel látja el, másrészt pedig a vidékfejlesztés mozgatórugója. Ezért az EGSZB számára természetes, hogy az EMVA keretében rendelkezésre álló források többsége mezőgazdasági tevékenységekre van elkülönítve. A fiatal gazdák számára biztosított kedvező feltételek a mezőgazdasági termelés hosszú távú fenntarthatóságának zálogát jelentik.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fenntartható fejlődéshez olyan környezetre van szükség, amely kedvez az innovációnak.

1.8. Az EGSZB rámutat arra, hogy az ENSZ 17 fenntartható fejlesztési célja, valamint annak alárendelt céljai, továbbá a Párizsi Megállapodás (COP 21) átfogó célkitűzéseket tartalmaznak, amelyek valamennyi uniós szakpolitikát érintik, így a vidékfejlesztési politikát is. A vidéki területeken működő regionális és helyi önkormányzatoknak aktívan be kell kapcsolódnuk ezeknek a nemzetközi kötelezettségvállalásoknak a teljesítésébe.

2. Általános megjegyzések

Cork 2.0

2.1. Az Európai Bizottság 1996-ban konferenciát szervezett az írországi Corkban. E konferencia lezárásaként született a Corki Nyilatkozat, amely lerakta a közös agrárpolitika (KAP) második pillérjének és a vidékfejlesztési programoknak az alapjait. 2016 őszén az Európai Bizottság újabb konferenciát szervezett Corkban, amelynek lezárásaként elfogadták a Cork 2.0 Nyilatkozatot. A nyilatkozatot széles körű egyetértéssel fogadták el egy konferencián, amelyet a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság szervezett.

2.2. Az uniós tagállamok többségéből érkező, mintegy 340 résztvevő a civil társadalmat, valamint a nemzeti, regionális és uniós szintű hatóságokat képviselte; ideértve az EGSZB tagjait is. A záró ülésen a nyilatkozatot, amelyet a résztvevők hallgatólagosan támogattak, „Jobb életminőség a vidéki területeken” címen terjesztették elő.

2.3. A nyilatkozat kiindulópontja az uniós mezőgazdasági és vidékfejlesztési politika, de bizonyos mértékben tágabb megközelítést alkalmaz, és utal az ENSZ fenntartható fejlesztési céljaira (2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend) ⁽¹⁾ és a Párizsi Megállapodásra (COP 21) ⁽²⁾.

2.4. A dokumentum először kifejti a nyilatkozathoz vezető okokat, majd tíz szakpolitikai irányvonalat azonosít:

- 1. pont: A vidéki jólét támogatása
- 2. pont: A vidéki értékláncok megerősítése
- 3. pont: Beruházás a vidék életképességébe és dinamizmusába
- 4. pont: A vidéki környezet megőrzése
- 5. pont: A természeti erőforrások kezelése
- 6. pont: Az éghajlat-politikai fellépés ösztönzése
- 7. pont: A tudás és az innováció fellendítése
- 8. pont: A vidéki irányítás javítása
- 9. pont: A politikai megvalósítás és az egyszerűsítés előmozdítása
- 10. pont: A teljesítmény és az elszámoltathatóság javítása

2.5. A nyilatkozat átfogóan közelíti meg a vidékfejlesztést, és erőssége éppen hatályában és tartalmában rejlik, mivel az egész Unióra kiterjedően felöleli az életképes és fenntartható vidéki környezet valamennyi szükséges elemét. Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy a dokumentum hatálya egyúttal a gyenge pontja is, mivel bonyolult és nem sok teret hagy az uniós szintű célzott megközelítésnek. Tekintettel a vidéki térségeket érintő jelentős kihívásokra, az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy valódi eredmények eléréséhez fontos a rendelkezésre álló források célzott felhasználása. Ennek alapját az adott tagállam vagy az adott régió által kijelölt prioritások képezik, de mindenekelőtt a vidéki térségekben élők saját kezdeményezései.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB „A következő lépések Európa fenntartható jövőjéért” című véleményét (lásd e Hivatalos Lap 15. oldalát).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB „A Párizsban kijelölt út” című véleményét (HL C 75, 2017.3.10., 103. o.).

2.6. A Cork 2.0 tartalma nagyon hasonló az 1996. évi nyilatkozatéhoz, azzal a különbséggel, hogy az előbbi kiegészül az éghajlattal kapcsolatos témákkal és a digitalizációval.

2.7. Az EGSZB úgy gondolja, hogy fontos szerepe van a nyilatkozat megvalósításában, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a jövőben tegyen közzé jelentéseket a végrehajtás terén elért haladásról.

A vidékfejlesztési politika uniós finanszírozása

2.8. Valamennyi uniós országnak van nemzeti vagy regionális vidékfejlesztési programja, amelyet részben az EMVA forrásaiból, részben pedig nemzeti (állami vagy a magán-) forrásokból finanszíroznak. E programok olyan intézkedéseket foglalnak magukban, amelyek a fenntartható fejlődést háromféle szempontból (környezeti, társadalmi, gazdasági) támogatják. E programokat az adott tagállam vagy régió dolgozza ki, és az Európai Bizottság hagyja jóvá.

2.9. Az EMVA az esb-alapok (európai strukturális és beruházási alapok) egyike a Kohéziós Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap (ESZA) és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) mellett. Az esb-alapok gyakorlati végrehajtásának tekintetében közös keretszabályok⁽³⁾ irányadók. Emellett minden ország a szakpolitikák végrehajtási prioritásait meghatározó, közös partnerségi megállapodásokat kötött az alapok tekintetében. Ez része annak a folyamatnak, amely az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek végrehajtására irányul. Ezért tehát szoros a kapcsolat az alapok között, és összehangolásukra stratégiát határoztak meg.

2.10. Az EMVA vidéki hálózatokat biztosít, részben uniós szinten, az Európai Vidékfejlesztési Hálózattal együtt, részben pedig nemzeti és regionális szinten. A hálózatok platformot teremtenek a találkozásra és a tapasztalatcserére, tevékenységeik pedig javítják a vidékfejlesztési programok tényleges végrehajtását és célkitűzéseinek elérését.

2.11. A Régiók Bizottsága tanulmányt rendelt meg arról, hogy az esb-alapokat milyen mértékben használják fel vidékfejlesztésre⁽⁴⁾. Nem meglepő, hogy az EMVA az az alap, amely a legtöbb forrást biztosítja, és amelyet erre a célra fordítanak. A többi alap részesedése viszonylag csekély. Mivel a vidékfejlesztés horizontális kérdés, és fontos az uniós kohézió szempontjából, az EGSZB szerint erőfeszítéseket kell tenni e részesedés növelésére.

2.12. Az esb-alapok voltak és lesznek továbbra is a két Corki Nyilatkozatban foglalt szándék végrehajtásának elsődleges uniós szintű eszközei. Az EU következő finanszírozási időszaka 2021-ben kezdődik, és az ezen időszakra irányadó politika kidolgozása határozza majd meg, hogy a Cork 2.0 mögötti szándékot mennyire sikerül megvalósítani. Az EGSZB megállapítja továbbá, hogy a nyilatkozat és a politikai célok megvalósításához biztos alapokon nyugvó költségvetésre van szükség az esb-alapok számára.

3. Előremutató lépések

A vidéki térségek szempontjainak figyelembevétele

3.1. A nyilatkozat 1. pontja kimondja, hogy a vidéki térségek szempontjait figyelembe vevő mechanizmussal kell gondoskodni arról, hogy a vidéki területek potenciálja tükröződjön az uniós szakpolitikákban és stratégiákban. A vidékfejlesztési és agrárpolitikának építenie kell a vidéki területek identitására és dinamizmusára, amihez több ágazaton átívelő szemléletmódot kell bevezetni; ezenkívül figyelembe kell venniük a fenntarthatóságot, a társadalmi befogadást és a helyi fejlődés értékét is.

3.2. A vidéki térségek szempontjainak figyelembevétele azt jelenti, hogy objektíven és következetesen számításba veszik a vidéki térségekre jellemző egyedi körülményeket, és azokra figyelmet fordítanak. Ezzel az eszközzel azonosítani lehetne a politikai döntések vidéki térségekre gyakorolt hatását, hogy elkerülhetőek legyenek a vidéket e döntések nyomán érő hátrányos következmények.

3.3. A vidéki térségek szempontjainak figyelembevételére vonatkozó vizsgálatot például Finnországban, az Egyesült Királyságban és Kanada is végeznek. Ez az eszköz lehet kötelező vagy választható. Észak-Írországban egy ilyen vizsgálat 2016 óta jogszabályi követelmény. Az egyes nemzeti rendszerek hasonlóak.

3.4. Ahhoz, hogy hatékony legyen, egy ilyen vizsgálatnak kötelező érvényűnek kell lennie. A döntéshozók számára szilárd alapot kell biztosítani a döntéshozatalhoz. Értelmetlen a vidéki térségek szempontjainak olyan, csak jelentésekben és megállapításokban kimerülő figyelembevétele, amely nem érinti a meghozott döntéseket.

⁽³⁾ A 2013. december 17-i 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet.

⁽⁴⁾ <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/Evolution-Budget-Dedicated-Rural-Development-Policy.pdf>

3.5. El kell ismerni, hogy az EU-ban és a tagállamokban nem csak egy vidék van, hanem számos különböző vidéki térség, amelyekben eltérőek a lehetőségek és a körülmények. Ha azt akarjuk, hogy a vidékfejlesztés jó eredményeket érjen el, ennek tükröződnie kell a vidéki térségek szempontjainak figyelembevételében és a szakpolitikákban mind uniós, mind pedig tagállami szinten. Maga a vidék lakossága is szerepet játszik a helyi identitás kialakításában és fejlődésének formálásában, valamint az arról folytatott vitákban és meghozott döntésekben, hogy milyen mértékben kell megőrizni a tájjellegét.

A LEADER és a közösségvezérelt helyi fejlesztés

3.6. A nyilatkozat 8. pontja kimondja, hogy a LEADER sikerére és az alapjául szolgáló, alulról építkező megközelítésre kell építeni. Az EGSZB számos dokumentumban kifejtette álláspontját az uniós kohéziós politikáról, az annak keretében létesített partnerségekről, a LEADER-módszerről és a közösségvezérelt helyi fejlesztés új megközelítéséről.

3.7. Az EGSZB támogatta a 2004-ben az Európai Bizottság kohézióról szóló harmadik eredményjelentésében megfogalmazott elemzést, amely szerint a cél a kiegyensúlyozottabb fejlődés elősegítése a meglévő különbségek csökkentésével, a területi egyenlőtlenségek kialakulásának megelőzésével, valamint a regionális politika és az ágazati politikák összehangolásával⁽⁵⁾.

3.8. Az EGSZB megjegyzi ugyanakkor, hogy ezt a célkitűzést nem sikerült teljesíteni, és hogy egy erősebben integrált vidékfejlesztési és regionális fejlesztési politikára van szükség.

3.9. Az EGSZB üdvözölte a partnerség elvét mint az esb-alapok programjai előmozdításának hatékony módját. A partnerség elve a hagyományos gazdasági és társadalmi szereplők részvételén túl a civil társadalmi szervezetek, a környezetvédelmi partnerek, a nem kormányzati szervezetek és a nemek közötti egyenlőség elősegítéséért felelős szervezetek részvételét is jelenti.

3.10. A LEADER-módszer kipróbált fejlesztési eszköz, amely lehetővé teszi a közsféra és a civil társadalom részvételét a helyi partnerségekben. Az EGSZB még 2011-ben megjegyzte, hogy a módszer számára az összes esb-alap finanszírozási forrásait hozzáférhetővé kellene tenni. A LEADER pozitív tényező volt a városi-vidéki összeköttetések javításában is⁽⁶⁾. A módszer városi környezetben is alkalmazható, ami az EGSZB nézete szerint nem szabad, hogy a vidékfejlesztés kárára történjen.

3.11. A 2014–2020-as programozási időszakban a közösségvezérelt helyi fejlesztés (CLLD, Community-Led Local Development) a LEADER-módszeren belül új eszközként bukkant fel, amelyet együttesen lehet finanszírozni a négy esb-alapból. A helyi fejlesztést leginkább azok tudják előrevinni, akik az adott területen élnek és dolgoznak, és azt jól ismerik.

3.12. Az EMVA-források legalább 5%-át közösségvezérelt, helyi fejlesztésre irányuló intézkedésekre kell fordítani. Felépítésének módja, azaz, hogy az alapok egyikének felhasználáskor négy különböző szabályrendszert kell betartani, korlátozza az egyszerű és észszerű felhasználás lehetőségeit. A következő programozási időszakra tekintettel az Európai Bizottságnak olyan javaslatokat kellene előterjesztenie, amelyek az eljárás jelentős egyszerűsítésére és arra irányulnak, hogy az alapokból származó pénzügyi források tekintetében minimális arányt határozzanak meg a módszer számára, annak érdekében, hogy a közösségvezérelt helyi fejlesztésben mint a vidéki és városi térségek eszközében rejlő összes lehetőséget ki lehessen aknázni.

Munkahelyek és szolgáltatások

3.13. Az olyan tényezők, mint például a munkahelyek és a szolgáltatások befolyásolják, hogy az emberek mennyire szeretnének vidéki térségben élni vagy oda költözni, illetve, hogy ezt megtehetik-e. Az EU-ban általános tendencia az elvándorlás a vidéki térségekből, ami ördögi kört teremt, és csökkenti a közösségi célkitűzések vagy az ENSZ fenntartható fejlesztési céljai elérésének valószínűségét. A demográfiai tendenciák a jövő egyik kihívását jelenthetik, és mind a fiatalok, mind pedig az idősebbek számára biztosítani kell a jó életminőség feltételeit.

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB „Területi kohézió” című véleményét (HL C 228, 2009.9.22., 123. o.).

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB „A LEADER mint helyi fejlesztési eszköz” című véleményét (HL C 376, 2011.12.22., 15. o.).

3.14. Az alapvető köz- és üzleti szolgáltatásokhoz, köztük iskolákhoz, egészségügyi ellátáshoz, postaszolgáltatáshoz, élelmiszerboltokhoz, tömegközlekedéshez stb. való hozzáférés eltérhet a városi és vidéki térségekben. Ez meghatározó tényező lehet az emberek arra vonatkozó választásában, hogy hol szeretnének, illetve hol van lehetőségük élni. A gyermekes családok esetében például a jól működő gyermekgondozási rendszer befolyásolhatja, hogy a szülők milyen mértékben tudnak munkát vállalni. Az EU egyes részein a szolgáltatásokhoz való hozzáférés általánosságban rosszabb a vidéki térségekben, mint a városokban. A területrendezés folyamatában tekintettel kell lenni erre a problémára, hogy a vidéki területek életszínvonalát ne érje hátrány.

3.15. Több uniós országra jellemző, hogy a vidéki térségekben magasabb a munkanélküliség, mint a városokban. Azonban e téren jelentős különbségek léteznek, ahogyan ez az Eurostat statisztikai adataiból⁽⁷⁾ is kiderül. Egyes vállalkozások arról számolnak be, hogy nehezen találnak szakképzett munkaerőt a vidéki térségekben. Ebből következik, hogy a kereslet és a kínálat sokszor szembetűnően nem találkozik egyik irányban sem. A tanulni vágyó fiatalok olyan helyekre igyekeznek, ahol egyetem vagy főiskola van, és nem térnek vissza.

3.16. A bevándorlók – és különösen családjaik – befogadásának kezelése most és a jövőben is kihívást jelent a vidéki területeken élők számára. Támogatni kellene az egymást kölcsönös megbecsülésére és tiszteletére való törekvést és ennek megőrzését. A vidéki területek jó életkörülményeket biztosíthatnak a bevándorló családok számára. A jelentős arányú bevándorlás – pl. menekültek – és munkavállalási célú migráció által jellemzett országokban adott esetben nehezen lehet munkát találni, a migráció ugyanakkor esélyt is teremthet a munkaerő-felvételre.

3.17. A munkalehetőségekkel, továbbá az oktatással és képzéssel főként a nyilatkozat 3. és 7. pontja foglalkozik. A szolgáltatások kérdésével a nyilatkozat közvetettebb módon foglalkozik. Az EGSZB úgy látja, hogy a közösségi kezdeményezéseknek közvetlen és közvetett kihatásai is vannak a fejlesztésre, különösen említendő itt a vállalkozások előmozdítására irányuló erőfeszítések révén megteremtett munkalehetőségek. A szolgáltatásokhoz való hozzáférés inkább az adott tagállam hatáskörébe tartozik, jóllehet az esb-alapok ösztönözhetik a szolgáltatásnyújtást.

Mezőgazdaság és vidékfejlesztés

3.18. A mezőgazdasági földterületek és az erdők az unió szárazföldi területének körülbelül 85 %-át teszik ki, az egyes országok és régiók között azonban nagy az eltérés. A művelés alá vont vidéki területek teremtik meg az élelmiszer-, takarmány-, energia- és rosttermelés feltételeit, és egyben a közjavak, például a gazdag állat- és növényvilág megőrzésének és megteremtésének is fontos forrásai. A táj olyan tényező, amely megkülönbözteti a vidéki térségeket a városiaktól, és így az uniós vidéki területek különleges eleme; az agrárszektor szintén nagyon fontos szerepet játszik a vidéki térségekben, mivel szorosan kapcsolódik a földterülethez. A vidéki környezet megőrzésével és a természeti erőforrások kezelésével kapcsolatos kérdéseket a nyilatkozat 4. és 5. pontja tárgyalja. A fenntartható gazdálkodás és használat feltételei döntő fontosságúak a tájban, a vízminőségben és a biológiai sokféleségben rejlő „belső értékek” szempontjából.

3.19. A nyilatkozat főként közvetett módon foglalkozik a mezőgazdasági termeléssel: a dokumentum azt sugallja, hogy a mezőgazdasági termelést (élelmiszer-termelést) bizonyos mértékig természetesnek vesszük. Amint az már említettük, a környezet és a természeti erőforrások megóvásával és kezelésével kapcsolatos kérdéseket a nyilatkozat konkrétan tárgyalja. Az EGSZB utal arra, hogy a mezőgazdaság elengedhetetlen alkotóeleme a vidéki területeknek, mivel egyrészt a társadalmat fenntartható módon előállított élelmiszerekkel látja el, másrészt pedig a vidékfejlesztés mozgatórugója. Az agrár- és erdészeti szektorban dolgozók a vidéki lakosság jelentős hányadát adják, munkalehetőségeket teremtenek, és a szolgáltatások iránti kereslet alapjait jelentik. Itt fontos tényező, hogy az új gazdálkodóknak és különösen a fiatal gazdálkodóknak legyen lehetőségük a vállalkozás átvételére és továbbadására. A gazdálkodóknak csak csekély hányada fiatal, ezért erőfeszítéseket kell tenni a generációs megújulás elősegítésére.

3.20. A fenntartható mezőgazdasági termeléshez a fenntartható fejlődés három (gazdasági, társadalmi és környezeti) dimenziójának egyensúlya szükséges. A gazdasági dimenzió egyes esetekben kritikus lehet a gazdálkodás szempontjából. A fajokban gazdag rétek és legelők mérete például fokozatosan csökken, ahogy a legeltetés egyre kevésbé nyereséges, ami viszont káros a biológiai sokféleségre nézve. Ez egyértelműen mutatja, hogy ha a mezőgazdasági üzemek gazdaságilag nem életképesek, annak hatása a közvetlen környezetre sem marad el, és hogy a mezőgazdasági termelőknek ellentételezést kell kapniuk környezetvédelmi szolgáltatásaikért.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level

3.21. Az EGSZB úgy véli, hogy az agrárszektor a vidékfejlesztés olyan területe, amely elsődlegesen az EMVA feladatkörébe tartozik, és ennek így is kellene maradnia. Az EMVA keretében rendelkezésre álló források többsége nagyon helyesen mezőgazdasági tevékenységekre van elkülönítve, például környezetvédelmi ellentételezés, készségfejlesztés, a hátrányos természeti adottságú területeknek nyújtott támogatás, valamint beruházási támogatás formájában. Az EMVA egyéb területei – például energia, széles sávú rendszerek vagy az innováció támogatása – tágabb értelemben kedvező hatást gyakorolnak a vidéki területekre. Ugyanakkor, mivel a mezőgazdaság ugyanolyan üzleti tevékenység, mint bármelyik másik, e célcsoportot nem lenne szabad kizárni a többi európai strukturális és beruházási alap forrásaiból.

3.22. Napjaink gazdálkodói és erdészeti vállalkozásai egyszerre tekinthetők a táj kialakítóinak és a korábbi generációk által kihasznált táj kezelőinek is. Sokak számára a művelés alá vont táj a jobb életminőség kulcsfontosságú szempontja. A táj szabadidős, kültéri tevékenységek és az idegenforgalmi ágazat tekintetében vett jelentőségét nem szabad alábecsülni. A tájban és földben mint erőforrásban rejlő érték sokféleképpen biztosíthat üzleti és megélhetési lehetőségeket.

3.23. A kiegyensúlyozottabb területfejlesztésnek ki kell terjednie a fenntarthatóbb élelmiszerrendszerekre való átállásra is⁽⁸⁾. A holisztikus megközelítés kialakítása alapvető az élelmiszerrendszerek vonatkozásában, hogy kezelni lehessen az élelmiszer-termeléssel és -fogyasztással összefüggő gazdasági, környezeti és társadalmi kihívásokat, és biztosítani lehessen a kezdeményezések felelősségteljes végrehajtását több szinten és több ágazatban. E kezdeményezések között szerepelhet például a rövidebb szállítói láncok előmozdítása, amelynek célja a vidékfejlesztés ösztönzése azzal, hogy az egészséges, friss étrendhez való hozzáférést népszerűsítik a fogyasztók körében⁽⁹⁾. Ez kedvező a helyi gazdaságokra és a helyi mezőgazdasági termelésre nézve is.

Innováció

3.24. Az innováció vidékfejlesztésben betöltött szerepét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Az innováció segít új ötletek végrehajtásában és kidolgozásában. Az innovatív megoldások teremtik meg a fenntartható társadalom feltételeit, például, hogy a vidék hozzájáruljon egy körforgásos, bioalapú gazdasághoz, az éghajlatváltozással kapcsolatos intelligens megoldásokhoz és a kevesebb ráfordítást használó termeléshez. A tudás átadása és a tudáshoz való hozzáférés az innovatív ötletek megvalósításának kulcsfontosságú tényezői.

3.25. Az új technológiák és az új, innovatív termelési formák jó alapot kínálnak a mezőgazdasági termelés fokozottabb fenntarthatóságához és ennek következtében az állatok jóllétének javításához és ahhoz is, hogy kisebb ráfordítással – pl.: kevesebb növényi tápanyaggal és növényvédő szerrel – többet termelhesünk. Az új technológiák alkalmazásához és az innovációhoz kiterjedt beruházásokra van szükség, ami magas kockázatokkal járhat az egyes mezőgazdasági vállalkozók számára. Gyakran egy vállalkozó nem tudja egyedül vállalni ezt a kockázatot. A társadalom által igényelt technológiák és módszerek ösztönzésére például a vidékfejlesztési programból származó beruházási támogatások jelenthetnek az egyik lehetőséget. A mezőgazdasági technológia fejlődése és a rendelkezésre álló munkahelyek száma között belső ellentmondás adódhat, mivel a fokozott gépesítés és a strukturális változások sok esetben a foglalkoztatás visszaesését eredményezhetik, ez a tendencia ugyanakkor gazdaságilag stabilabb munkahelyekhez is vezethet.

3.26. Az innovációt szolgáló stratégiáknak, illetve az innováció megvalósításának az azonosított szükségleteken, és nem annyira a rendelkezésre álló forrásokon kellene alapulniuk. A nyilatkozat 7. pontja rámutat arra, hogy szükség van a tudás és a műszaki és társadalmi innováció fellendítésére, továbbá az érdekelteknek együtt kell működniük az információ felhasználásában és megosztásában. Az olyan közösségi kezdeményezések, mint amilyen az európai innovációs partnerség, pl. az EIP-Agri, hasznosak lehetnek, mivel alulról építkező megközelítésüknek köszönhetően elősegítik a hálózatépítést, a kommunikációt és az információcserét a különböző szintű szereplők között, különösen az üzleti gyakorlatban. A vidéki területeken megvalósuló innováció mélyrehatóbb támogatásához „innovációs közvetítőket” lehetne bevonni.

Digitalizáció

3.27. Mai világunkban a különlegesen nagy sebességű, széles sávú rendszerhez való hozzáférés az infrastruktúra elengedhetetlen szempontja és egy jól működő társadalom előfeltétele mind a városi, mind pedig a vidéki térségekben, és így a munkaerő rendelkezésre állására és a foglalkoztatáshoz való hozzáférésre is hatást gyakorol. A tendencia az, hogy egyre több mindent intézünk az interneten. Európa számos részén, különösen a vidéki térségekben azonban még mindig nincsenek megbízható széles sávú megoldások. Az EGSZB számára ez nem elfogadható. A vidéki térségekben élőknek széles sávú rendszerekre van szükségük biztonságukhoz (pl. teljes mértékben működőképes telefonszolgáltatás) és életminőségükhöz (pl. teljes mértékben működőképes televíziós szolgáltatás). A széles sávú hozzáférés olyan tényező lehet,

⁽⁸⁾ Lásd az EGSZB „Fenntarthatóbb élelmiszerrendszerek” című véleményét (HL C 303., 2016.8.19., 64. o.).

⁽⁹⁾ Ez a témája az EGSZB egy saját kezdeményezései véleményének („A civil társadalom hozzájárulása egy átfogó uniós élelmiszerpolitika kidolgozásához”), amelynek elfogadása 2017 decemberére várható.

amely befolyásolja, hogy mindenekelőtt a fiatalok mennyiben döntenek a maradás vagy a költözés mellett. A vállalkozások számára a széles számú csatlakozás feltétlenül szükséges, mivel a legtöbb esetben nem folytatható üzleti tevékenység működésképes széles sávú kapcsolat nélkül. Példaként hozhatók fel a fizetési megoldások egyre inkább készpénzmentes társadalmunkban, a könyvvitel, az e-kereskedelem vagy például a vevőkkel folytatott kommunikáció. A mezőgazdasági vállalkozás például az egyik olyan terület, ahol az ikt-újszerű technikai megoldásaival egyre nagyobb jelentőségre tesz szert.

3.28. A digitalizáció szükségessége és az általa kínált lehetőségek kiemelt hangsúlyt kapnak a nyilatkozatban. Az EGSZB úgy látja, hogy ott, ahol a piaci erők nem elegendőek a széles sávú rendszer bővítésének előmozdításához – a vidéki térségekben gyakran ez a helyzet –, teret kell biztosítani a támogatások számára. Az EGSZB szerint az ERFA kellene, hogy legyen az infrastrukturális támogatások elsődleges forrása, ugyanakkor a kisebb, célirányosabb projekteket az EMVA-ból kellene finanszírozni. Ebben segítséget nyújt az Európai Beruházási Bank és az Európai Stratégiai Beruházási Alap, például innovatív pénzügyi eszközök alkalmazásával.

A vidéki térségek szerepe a körforgásos gazdaság és az éghajlatváltozás összefüggésében

3.29. A vidéki térségek fontos szerepet töltenek be a körforgásos gazdaságban. A körforgásos gazdaságot a Cork 2.0 Nyilatkozat 6. pontja említi, amely az éghajlat-politikai fellépés ösztönzésével foglalkozik. A körforgásos gazdaságnak más pozitív szempontjai is vannak, amelyekre az EGSZB *A körforgásos gazdaságra vonatkozó csomag* ⁽¹⁰⁾ című véleményében is kitér. A város és a vidék között fenntartható ciklust kell kialakítani, nem csak az erőforrások tekintetében, hanem hogy megerősítsék a mezőgazdaságot és mérsékeljék az input behozatalát. A vidéki térségekben így hatalmas potenciál rejlik, amelynek révén hozzájárulhatnak a körforgásos társadalomhoz, részben azért, hogy a hulladékot erőforrásként tudják hasznosítani, például műtrágyaként és talajjavítóként, részben pedig azért, hogy megújuló energiát és biológiai anyagokat állítsanak elő.

3.30. A fosszilis tüzelőanyagok használatának mérséklése és a megújuló energia kiaknázása az éghajlat szempontjából releváns kibocsátások csökkentésének egyik vonatkozása. A vidéki térségek ebben is kimagasló részt vállalhatnak, nem utolsósorban nap-, szél-, és vízenergia, illetve bioenergia előállításával. A megújulóenergia-termelés ugyanakkor erősen kihathat a helyi lakosságra és a környezetre, ezért fontos a fenntartható fejlődés valamennyi elemét figyelembe venni.

3.31. Ami az éghajlatváltozást illeti, egyfelől mérsékelnünk kell annak hatásait, másfelől alkalmazkodnunk kell hozzájuk. A nagy kiterjedésű mezőgazdasági és erdős területeinek köszönhetően a vidéki térségek nagymértékben viselkedhetnek szénelnyelőként, ezáltal csökkenthetik az éghajlat szempontjából releváns kibocsátásokat, azzal együtt, hogy maga a termelés is együtt jár ilyen kibocsátásokkal. Az elérhető legjobb technológiát kell használni a termelésben a kibocsátások minimalizálására. A készségeket minden szinten fejleszteni kell, a gazdálkodóktól a döntéshozókig. Ehhez beruházási lehetőségeket kell társítani.

3.32. Összességében elmondható, hogy a vidéki térségek nagymértékben hozzájárulhatnak a fenntartható társadalomhoz, ezáltal mind az ENSZ fenntartható fejlesztési céljaihoz (2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend), mind a Párizsi Megállapodáshoz (COP 21), amint azt a Cork 2.0 Nyilatkozat is világossá tette. A kihívások ugyanakkor jelentősek, ezért szó szerinti és átvitt értelemben is be kell fektetnünk ahhoz, hogy meg tudjunk birkózni velük.

Egyszerűsítés

3.33. Az uniós alapokból nyújtott támogatással kapcsolatos viták gyakran kiemelik e támogatás bonyolultságát, mind a kedvezményezettek, mind pedig a hatóságok szempontjából. A bonyolultság problémájával a nyilatkozat 9. pontja foglalkozik. Az ESZGB a szakpolitika egyszerűsített végrehajtását nemcsak uniós, hanem tagállami és regionális szinten is szükségesnek tartja. A jelenlegi rendszer annyira bonyolult, hogy egyes potenciális pályázók inkább nem is nyújtják be pályázataikat, ezért az összetettség akadályozza a szakpolitika végrehajtását és céljainak megvalósítását. Bizonyos kérelem típusokat elvben nem lehet helyesen kitölteni tanácsadó segítsége nélkül. Az egyén jogbiztonságát kell a középpontba helyezni.

3.34. A jelenlegi 2014–2020-as időszak tekintetében az esb-alapokra vonatkozó adminisztratív szabályokat egyetlen rendeletbe foglalták ⁽¹¹⁾. Elviekben ez pozitív lépés volt, mivel a nagyobb összhang hatékonysági előnyökkel járhat, különösen a hatósági jogkör gyakorlásában, míg a magánszemély kedvezményezettek számára ez a haszon valószínűleg kisebb lesz, nem utolsósorban azért, mert általában nem kérelmeznek támogatást több különböző alapról. Az előnyök növelhetők lennének a közösségvezérelt helyi fejlesztés tekintetében azokban az országokban, ahol a helyi fejlesztést több alapról támogatják. A közös rendelkezésekről szóló rendelet hatása olyan kérdés, amely további vizsgálatot érdemelhet.

⁽¹⁰⁾ Lásd az EGSZB „A körforgásos gazdaságra vonatkozó csomag” című véleményét (HL C 264., 2016.7.20., 98. o.).

⁽¹¹⁾ A 2013. december 17-i 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-regulation-common-provision-regulation-cpr>

3.35. A jelenlegi, EMVA-hoz köthető vidékfejlesztési politikát vidékfejlesztési programokon keresztül hajtják végre, amelyekben meghatározzák a prioritásokat és a célzott területeket. Ezzel olyan rendszer jött létre, amelyben a programhoz rendelt költségvetés meglehetősen széttagolt, minthogy az intézkedéseknek, célzott területeknek és prioritásoknak megvan a saját költségvetési tételük. A programok átláthatósága nem teljes, a rendszer pedig több adminisztrációval jár a hatóságok számára, amely ennek fejében több erőforrást von el a programok végrehajtásától, így csökken a célkitűzések megvalósításának valószínűsége.

3.36. A nyilatkozat 10. pontja a teljesítmény és az elszámoltathatóság javítása mellett érvel. Ez az Európai Bizottság költségvetési eljárásának is vezérelve – 2015-ben az Európai Bizottság útnak indította az *eredményközpontú uniós költségvetés* kezdeményezést. A polgárok és az adófizetők számára hozzáférést kell biztosítani a szakpolitikák eredményeivel és a szakpolitikai célkitűzések elérésének mértékével kapcsolatos információkhoz.

Kelt Brüsszelben, 2017. július 6-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS
